

CONTRIBUȚIA MASELOR POPULARE ARGEȘENE LA SUSȚINEREA RĂZBOIULUI DE INDEPENDENȚA

de dr. CONSTANTIN I. DUMITRESCU

Proclamarea independenței țării noastre, prin votul Camerei Deputaților și al Senatului la 9/21 mai 1877, a fost primită cu un entuziasm general de întregul popor român. A doua zi, la aflarea acestei știri, primarul orașului Pitești, în chemarea adresată populației pentru sărbătorirea evenimentului, spunea : „Ziua de azi este cea mai mare zi a României“.

Cu aceeași însuflețire masele populare au participat la susținerea războiului pentru cucerirea și apărarea independenței.

Armata română a putut fi pusă pe picior de război într-un timp relativ scurt și datorită contribuției maselor populare. Sumele datorate de stat pentru despăgubirea bunurilor rechiziționate fără plată, în virtutea legii din 24 aprilie 1877, au fost de 397 216 lei în județul Argeș și 298 785 lei în județul Mușcel¹.

La apelul lui Mihail Kogălniceanu, din 7/19 septembrie 1877 către popor pentru a contribui benevol la cumpărarea armelor, în plășile și comunele argeșene s-au înființat comitete de cetățeni care au lansat sute de liste de subscripții. Din Argeș s-au strâns 32 014 lei, iar din Mușcel — 11 371 lei². Cu aceste sume se puteau cumpăra aproximativ 1 800 puști.

În perioada aprilie 1877—august 1878, de la populația din județul Argeș au fost rechiziționate pentru armată : 1 394 ovine, 1 084 bovine și 163 cabaline.

Tot în această perioadă din județul Argeș și Mușcel au fost rechiziționate pentru hrana armatei și a animalelor următoarele cantități de cereale și alimente : 111 hl fasole, 2 386 hl grâu, 1 630 hl orz, 121 hl ovăz, 1 065 hl porumb, 7 587 kg brânză, 645 kg mălai, 25 176 kg pâine, 14 987 kg pastramă, 54 128 kg paie, 32 426 bușteni și cherestea, 296 500 cărămizi, 20 772 kg var ș. a.

Faptul că din județul Argeș și în special Mușcel au fost adunate prin rechiziții puține cereale se explică prin aceea că suprafața destinată cultivării cerealelor în aceste județe era destul de redusă.

O contribuție deosebit de importantă au avut argeșenii și mușcelenii care au predat, sub formă de rechiziții, enorma cantitate de 5 220 tone fin. El era adus și depozitat lângă „...cimitirul din deal de la Sf. Ilie...“ unde au fost aduse de către Ministerul de Război „...două mașini de presat finul...“.

Toate categoriile sociale au răspuns la apelurile guvernului de a contribui la susținerea războiului. Semnificativ în acest sens este scrisoarea din 24 aprilie 1877 a Anei Mălurcsu din Pitești, adresată prefectului, în care arăta : „Astăzi nedispunînd de

¹ Războiul pentru independența națională 1877—1878. Documente militare, Edit. Militară, București, 1971, p. 632—633.

² *Ibidem*, p. 634—635.

bani, ca să pot contribui, vă rog să primiți odată cu aceasta o cruce cu 11 diamante pentru a se vinde în interesul armatei române în ale cărei rînduri am doi fii, gata a-și vărsa sîngele pentru iubita noastră Românie. Fiicele mele lucrează scamă și în curînd vor avea onoarea să vă prezinte fructul ostanelilor lor pentru trebuințele bravilor soldați români”³.

Cadrele didactice au ocupat un loc de frunte în această privință. Dăm ca exemplu cîteva nume. Învățătorul N. Popescu din comuna Stănești a oferit trimestrial, pînă la terminarea războiului, cite 6,50 lei din salariul său⁴; D. Zugrăvescu din comuna Jibla a oferit armatei salariul pe luna iulie⁵; Toma Tomescu din Drăguțești a oferit în folosul armatei 50 lei⁶; corpul didactic din Pitești a oferit suma de 300 lei rezultată din „beneficiul unei reprezentațiuni teatrale”⁷.

„Ca români, văzînd că mulți dintre confrații noștri sînt duși la hotarele țării și chiar dincolo de hotare, ca să lupte pentru cauza cea mai sfîntă a românismului, pentru independență, lege și drepturile noastre naționale...” învățătorii din plasa Loviștea au oferit salariul pe luna septembrie⁸.

Subprefectul plășii Gălăești, C. Zăvoianu, informa, la 13 mai 1877, prefectura că face orandă pentru trebuințele armatei jumătate din salariul său cu începere din luna mai pe tot timpul cît armata va fi concentrată⁹. Personalul subprefecturii plășii Rîurilor se angaja să dea, pînă la terminarea războiului, lunar o parte din salariul pentru îngrijirea răniților¹⁰.

Comunitatea israelită din Pitești a donat armatei 1 000 de pîini¹¹.

D. Chiru, proprietar, a oferit 50 vedre rachiu¹².

Contribuția cea mai substanțială a ducerii războiului a fost însă a țărănimii. Ea a oferit, din puțînl pe care îl avea, bani, diverse obiecte de îmbrăcăminte, alimente etc. Ea a avut o pondere foarte mare la rechiziții, lucru recunoscut chiar de oficialități. La 16 aprilie 1877 prefectul C. Racoviță informa Ministerul de Interne că „procedînd la rechiziționarea cailor toți domnii cetățeni din orași și district au răspuns la invitațiunile ce li s-au făcut prezentîndu-se cu caii ce i-au avută... osebî numai cîtiva din proprietari...”¹³. Au fost, deci, cazuri de sustragere de la efortul general al poporului pentru susținerea războiului. Acestea au fost cazuri izolate, toate însă din rîndul claselor exploatatoare.

Țărănimii i-a revenit cea mai mare parte din carele de transport și zilele efectuate la transporturi sau la construirea de drumuri sau alte obiective pentru armată. Ea a contribuit la amenajarea șoselei de la Stolnici pînă la marginea județului Teleorman; ea a transportat și alte rechiziții necesare frontului, străbătînd 2 729 095 km; din Argeș au fost puse la dispoziția districtului Olt 500 care pentru transportul diferitelor materiale armatei la Turnu Măgurele. Așa că la 6 noiembrie 1877, cînd Ministerul de Interne a solicitat 300 care, pentru terminarea șoselei Turnu-port, prefectul răspundea că în Argeș nu mai există nici un car sau căruță care ar putea fi rechiziționate¹⁴.

Contribuția țărănimii s-a concretizat, printre altele, în rechiziționarea a 21 819 care ou cite 2 și 4 boi și efectuarea a peste 4 000 zile muncă la construirea și amenajarea de drumuri, poduri și alte lucrări necesare bunei aprovizionări a armatei.

³ Documente privind istoria României. Războiul pentru independență, vol. II, Edit. Academiei, 1952, p. 393.

⁴ *Ibidem*, documentul 1225.

⁵ „Școala argeșului”, Pitești, 1976, p. 102.

⁶ *Ibidem*.

⁷ *Ibidem*.

⁸ *Ibidem*.

⁹ D.I.R., Războiul pentru independență, vol. III, p. 90—91.

¹⁰ *Ibidem*, vol. VI, p. 143.

¹¹ *Ibidem*, vol. II, p. 244.

¹² *Ibidem*, vol. V, p. 256.

¹³ *Ibidem*, vol. II, p. 250.

¹⁴ *Ibidem*, vol. VI, p. 293—294.

Orașului Pitești i s-a rezervat de către guvern rolul de a fi centrul principal de aprovizionare a armatei. La 23 mai/4 iunie, Ministerul de Interne comunica Ministerului de Război că „...a fixat două puncte unde au a se aduna produse și vite : unul la Pitești și unul la Craiova ; ca de acolo să se poată trimite mai cu înlesnire pe la locurile unde sînt concentrate trupele, datorită poziției lor geografice și a faptului că erau legate de calea ferată, pe care se puteau transporta spre front mai rapid și în cantități mai mari produsele rechiziționate din județele limitrofe”¹⁵. La 13 aprilie 1877 Ministerul de Interne cerea prefectului să se îngrijească de magazii care să adăpostească provizii și de locuri pentru depozitarea furajelor. Depozitele trebuiau să aibă în permanență provizii pentru cel puțin 4 zile.

În Pitești, lângă gară, în luna aprilie 1877 s-au construit cu materialele rechiziționate un număr de 24 cuptoare pentru copt pîine. Cele 24 cuptoare livrau zilnic cîte 30 000 de pîini pentru hrana Corpului I de armată aflat peste Olt¹⁶. Făina pentru aceste cuptoare era măcinată la moara din Stolnici, iar depozitele de grîu pentru moară erau la Pitești și Stolnici.

Argeșului i s-a încredințat misiunea de a amenaja spitale în care să fie îngrijiți răniții. În afara spitalului județean în Pitești au mai fost înființate, în locul cazarmelor sau în case particulare, 5 spitale care au adăpostit sute de răniți, români și ruși. Spitale s-au înființat și în alte localități ale județului. În această muncă s-a remarcat cunoscutul militant socialist medicul N. Codreanu. „Eu de mult sînt însărcinat de către prefect — îi scria N. Codreanu la 5 septembrie 1877 doctorului N. Russel — a pregăti o magazie a gării Stolnici, o altă magazie a unui proprietar aproape de Stolnici și încă o casă, a pregăti toate aceste locuri pentru spitale militare. Am fost mai multe zile ocupat cu curățirea acestor încăperi, acum sînt cîte trei gata...”¹⁷. Pentru activitatea depusă ca medic militar N. Codreanu a fost decorat cu „Steaua României”.

Un mare număr de femei din Pitești s-au evidențiat prin activitatea de îngrijire a răniților. Printre acestea se numără Ana Mălurescu, Maria și Cristina Ciornei, Ecaterina Socolescu, Ana Florescu, Ecaterina Vlădescu, Ana Puiică și altele.

În Pitești au fost internați și un număr însemnat de prizonieri de război. La 14 decembrie 1877, în Pitești au sosit 2 000 prizonieri turci însoțiți de două escadroane de călărași ; 500 au fost internați în oraș¹⁸.

Argeșenii s-au evidențiat însă și pe cîmpul de luptă pentru cucerirea și apărarea independenței țării noastre.

La 26 noiembrie 1876, prin ordinul ministrului de Război, George Slăniceanu, sa crează 8 regimente de dorobanți, în afara celor 8 care existau. Tot acum cele 16 regimente, care alcătuiau 4 divizii teritoriale, au fost organizate în batalioane și companii. Regimentul 4 dorobanți, cu reședința în Pitești, cuprindea județele Argeș și Mușcel. Era compus din două batalioane : batalionul 1 Argeș, comandat de maiorul D. Ciornei și batalionul 2 Mușcel comandat de maiorul D. Giurescu. Fiecare batalion se compunea din cîte 4 companii.

În ziua de 3 aprilie 1877 regimentul era concentrat în Pitești. De aici, pe 10 aprilie a plecat cu trenul spre Craiova. În ziua de 21 aprilie regimentul se afla în Poiana și noaptea a plecat spre Calafat, avînd misiunea de pază în fața Vidinului. El a participat la luptele duse pentru cucerirea Rahovei și Vidinului. Pentru eroismul manifestat în luptă au fost decorați cu „Virtutea militară” 3 căpitani, 2 locotenenți, un

¹⁵ Ibidem, vol. III, p. 105.

¹⁶ Arh. St. Pitești, fond Primăria Pitești, dos. 29/1877, nepaginat.

¹⁷ „Magazin istoric”, VI, nr. 5 (62), mai 1972, p. 25.

¹⁸ Arh. St. Pitești, Fond Primăria Pitești, dos. 52/1877, nepaginat.

sergent și mai mulți soldați. În lupta pentru cucerirea Rahovei au căzut maiorul D. Giurescu și locotenentul Gh. Bordeanu împreună cu 35 soldați argeșeni și mușceleni din subordinea lor.

Argeșenii au participat la războiul de independență și în alte unități militare. Astfel, escadronul de călărași, din regimentul 2 Călărași, a luptat cu vitejie în jurul Plevnei, fiind decorați 15 sergenți și soldați.

Victoriile obținute de armata română la Plevna, Rahova, Smîrdan, Vidin au produs un mare entuziasm pe plaiurile argeșene, ca de fapt și pe întregul teritoriu românesc.

În telegrama trimisă la 30 noiembrie 1877 primului ministru de către orășenii din Curtea de Argeș se exprima bucuria și admirația lor pentru „brava noastră armată” care a obținut o strălucită victorie pentru cucerirea independenței naționale. Printre semnatari este și militantul socialist dr. Russel.

În telegrama orășenilor din Cîmpulung trimisă, în aceeași zi, ministrului M. Kogălniceanu se descria entuziasmul și bucuria acestora pentru căderea Plevnei.

Același entuziasm a produs și cucerirea cetății Rahova. În telegrama prefectului Argeș către Ministerul de Interne se arăta, printre altele: „Mă grăbesc a aduce aceasta la cunoștința cetățenilor din Pitești și să sărbătorim brava noastră armată”. Seara orașul a fost iluminat¹⁹.

Deci cucerirea independenței de stat a României a fost rezultatul luptei eroice a armatei române împotriva Imperiului otoman, luptă la care argeșenii și-au adus din plin contribuția.

Cucerirea independenței — așa cum arăta tovarășul Nicolae Ceaușescu — „a avut o profundă înfrurire asupra întregii dezvoltări a societății românești pe calea progresului economic și social, deschizând largi orizonturi națiunii noastre spre afirmarea liberă, de sine stătătoare”²⁰.

LA CONTRIBUTION DES MASSES POPULAIRES D'ARGEȘ POUR SOUTENIR LA GUERRE D'INDÉPENDANCE

R é s u m é

La proclamation de l'Indépendance d'état de la Roumanie, le 9 Mai 1877, a été saluée par tout le peuple roumain. Avec le même enthousiasme, les masses populaires ont combattu contre les Turcs pour défendre l'Indépendance.

Cet ouvrage met en évidence la contribution des habitants d'Argeș pendant la guerre de 1877—1878. Cette contribution s'est concrétisée dans la collecte d'argent destiné à l'achat des armes, dans des offres et réquisitions de toute sorte, dans la lutte, l'arme à la main, sur le champ de bataille. On met aussi en relief le rôle de notre ville comme centre principal de ravitaillement de l'armée.

¹⁹ Ibidem.

²⁰ Nicolae Ceaușescu, *Erpunere... prezentată la Congresul educației politice și al culturii socialiste*, Edît. Politică, București, 1976, p. 17.